

gione nonnihil introrsum comprimitur, aliqua sui parte planam superficiem pro conuexa ac orbiculari commonstrans. Quum enim hæc tunica ad eam usque anterioris oculi sedis regionem pertingit, secundum quam maior oculi educitur circulus, quem iridē uocamus, aut quo albi oculi (ut ita loquar) à nigro distinguitur, & ea tunica à dura cerebri membrana pronata pars constitit, quam cornu in luciditate & substantia quoque comparabimus, ipsa ab hac abscedit quam dura procreat membrana, neque amplius illam contingens inibi in posteriora comprimitur, quam illi parti quam cornu assimilamus, ita subduci debuisset, quemadmodum secundum reliquam oculi regionē illi subducitur tunica, quam dura membrana efformat. Neque hac duntaxat impressione præsens tunica à tenui membrana cerebri generata donatur, uerum etiam in huius compressionis medio foramine quodam peruia est, quod minimū in oculo apparentē effor-

Pupilla. mat circulum, & pupilla nobis appellatur. Aded ut hæc tunica uuae folliculo, à quo pedunculum quo affirmatur extraxeris, quam simillima sit, præsertim si uuam illic parum concidisse, & ut sit uacuari intelligas, ubi pedunculum extraxeris. Totus enim uuae folliculus tunica huic respondebit: ea autem coincidentia illi respondebit compressioni, quam in anteriori parte hæc tunica sibi uendicat. Foramen autē quo pedunculus firmabatur, ipsi pupillæ cōparatur. Atque ab hac similitudine Græci præsentē tunica *φωσφωδης* & *φωφω*, nos autē uueā appellamus. Quoniam uerò à tenui cerebri membrana *φωσφωδης* dicta, hæc tunica constituitur, Græci illam quoque *φωφωδης* nuncuparunt. Quamquam nō ob id solum quod à tenui membrana cerebri produci, eam ita uocarunt, sed forsitan quod ipsa uenas arteriasque oculi sustinet, perinde atque tenuis membrana cerebri uasa suffulcit. Quandoquidem passim quā uuea tunica, illa obducitur, quam duram cerebri membranā progenerare mox dicam, uenarū arteriarumque furculi ab hac in uueam pertingunt, & uueam ita exasperant, ut hac quoque ex parte internæ superficiei folliculi uueæ accedat, quæ fibras illas continet, quibus uuea caro & acini sustententur. Quum itaque ab ea tunica quam dura cerebri membrana procreat, complures uasorum furculi sparsim in uueam producantur, sit eorum furculorum internentū uueam illi tunicae connasci. Quā uerò uuea tunica ab illa secundum iridis circulum abscedit, introrsumque premittitur, uuea pertinaciter secundum totum circuli ductum ipsi adnascitur, & colorem euariat. Uuea namque tota superficie qua dura tunica succingitur, perpetuò nigra est, & modicè humecta: in anteriori autem suæ compressionis sede uariè tingitur, eumque semper exprimit colorem, qui in oculi iride seu maiori circulo, aut oculi nigro occurrit, cuius gratia oculos nigros aut caecos, aut glaucos dicimus. Neutiquam enim is color humorū oculi beneficio cōsurgit, quod & si magnū sit paradoxū, nō secus tamen id probatum uelim, quā quod is oculi color in uuea perpetuò appareat, siue integro oculo, siue effluxo humore, siue ipsa uuea tunica à dura liberata, diuulsaque. Quod non solum in hominis oculo est cernere, sed & in cuiusvis alterius animalis oculo. Cæterum interna uueæ superficies uariis interstinguitur coloribus. in posteriori enim oculi sede, qua hæc tunica primum pronascitur, subalba est, mox uiridis, & dein cærulea iridis in modum efficitur. atque hos colores in posteriori oculi sede adhuc interna hæc superficies possidet, in anteriori autē oculi sede uniuersa impenfe nigricat. & non aded læuis hic atque in posteriori sede uisitur: quod illi potissimum accidit propter processum, quos à se hac in parte educit tunica constituturos, quæ anteriori uitrei humoris sedi obducitur, & ueluti interstitiū est uitrei & eius quem aqueum nō minabimus. Præsens tunica planis duntaxat donatur superficibus, non autem concavis aut conuexis. Quandoquidem hanc tunica constitueres, si ex tenuissima aranæ tela orbem excinderes tantum, quāta est anterior sedes uitrei humoris, ac dein in hoc orbe alium orbiculū excinderes, foramen facturus tam amplum, atque crystallinus humor amplius est, ubi uisitur amplissimus. Huiusmodi namque orbi præsentem tunicam cōferre posses, si illum circulatim ab uuea tunica pronasci fingeres, illicque suo foramine crystallino connasci, ubi is amplissimus cernitur. Verum hæc tunica tenuitate aranæ telas ferè superat, & processulū ab uuea pronatis talibus constat, ut nigra cilia, seu palpebrarum pilos imagine insigniter exprimat. Num autem tunica, aut aliter nuncupanda sit, nō admodum moror: modo quānam sede reponatur, & quibus cōmittatur, quæ sit imagine & substantia, explicē, mihi quod nullum occurrat nomen quod ipsi aptius sit quā tunica, aut si uoles, interstitij inter uitreū humorē, & eum quem albugineū aqueum uenuncupabimus. Sed iam tempestiuum fuerit & duram tunicam sermone completi, quam à dura cerebri membrana uisoriū neruum inuestiente pronasci ac dissolui credimus. Quum primum enim hæc membrana oculi posteriori sedi applantatur, dilatescit, & crassior ac durior ipsa cerebri dura membrana euadens, orbiculatim undique oculo obducitur, tam in anteriora quā in posteriora pertingens. quamquam interim cum passim sibi similis sit, neque simplici donetur nomine. Quā enim posteriorem oculi sedem constituit, & in anteriori sede ad maiorem

Uuea tunicae coloris.

Ex humoris aut spirituum copia oculorum colorem non euariat.

Tunica cilijs & palpebrarū pilis comparata.

Dura oculi tunica à dura cerebri membranaeducta.

rem oculi circulū seu iridem usque pertingit, crassa & dura est (unde & *σκληρότης* nuncupatur) & dein duræ cerebri membrana modo opaca, & minime pellucida. Ea uerò sede qua oculus in grū seu iris cōstitit, hæc tunica in cornu imaginem degenerat, quod in laminas diuisum & exacte læuigatū, uitri alicuius loco lucernæ accommodatur, pellucidumque est. Neque hæc præsentis tunica pars, cornu in luciditate qua id etiā superat solū respōdet, uerū & substantia quoque: est enim hæc tunica pars cornu modo dura. & ut cornu in laminas diuidi radique potest, ita etiā hæc tunica pars secantibus nō secus radi dislingitque ualet, quā si ex laminis aliquot seu squamis inuicem compactis cōstitueretur. Atque hinc est ea oculariorū medicorū cura, quæ senibus hanc tunicae partem deradi præcipit, quam à tanta cum cornu similitudine *λεπασθῆναι* Græci, nos uerò corneam nominamus. Quāquidētur Græcorum plerique non hanc tantum præsentis seu duræ tunicae partem ita appellasse, uerum uniuersam (quum ipsa insigniter dura sit) tunica. Quod uerò pellucidā duræ tunicae partem à reliqua ipsius sede nō pellucida, ac si illa diuersa esset tunica, in præsentem non distinguā, neminem iam mirari arbitror, quum haud aliter quam modò diximus illas partes inuicem uariant. Interna huius tunicae superficies, tota ea sede qua cornu modo

nō pellucet, uueam tunica abscis alicuius substantiæ interuentu succingit, ipsique uenarum arteriarumque gratia, uti prius diximus, adnascitur: quemadmodum etiā illi pertinacissimè ac orbiculatim adnascitur, secundum maiorem oculi circulū seu iridē. Porro ea sede qua hæc tunica cornu instar pellucida cernitur, uuea nō cōtingit, & tantisper atque oculus sanus est, ab uuea notabili interuallo inibi distat, quā uuea anteriori in sede comprimitur. Hoc interuallum & uniuersum spaciū quod inter anteriorem crystallini humoris sedem & pupillam habetur, humore illo adimpletur, qui adhuc enarrādus superest, ac uerus humor censetur. nam aquæ modo tenuis quodammodo secantibus & suffusionibus curantibus occurrit, & insigniter aquæ modo pellucidus cernit: unde etiā *υδαρδης* Græcis, nobis uerò aqueus nominat. quamquam plerique hunc oculi humori comparantes, illum albugineum nuncupent: etiam si arbitret Græcos hunc humorem in albo non cōtulisse, quū neutiquā æquè crassus sit, & multū accedit illi humori, quem ex recentibus integrisque ouis igni appositis resudare cernimus. Atque hic humor uueæ tunice partē corneæ in sano oculo nō contiguam sustinet, & (uti dixi) in priori ac in posteriori eius partibus continetur: atque quum in oculo cōstitit, terminoque alieno, ut sic dicā, cōcluditur, uitrei humoris modò dimidiū exprimit globū, cuius posterior pars, quæ plana constat superficie, tantū habet sinum, quanta in anteriora protuberās crystallini humoris est pars. Anterior autē aquei humoris sedes gibba, dimidiatūque globi modo rotunda est, secundū oculi nimirū formam. Cæterum externa duræ tunicae superficies tota sede qua pellucida cernitur, ac reuera cornea existit, admodum læuis est & lubrica: uerū cætera sede ita aspera inæqualisque uisitur, quemadmodū inuicem cōnatae mēbranae ad mutuū contactū exasperantur. Posteriori enim duræ mēbranae sedi præter uenas & arterias ipsi implicitas musculus inferi, quem musculorū oculi mouentū septimū numerauimus: deinde lateribus superioribus ac inferiori externæ huius superficiei sedibus, neruosa tenuitates musculorū inferuntur, quos sex primos oculū mouētes recessuimus. & deinde anteriori quoque duræ tunice parti ad iridē usque seu maiorem oculi circulū tunica obnascitur, quæ adhuc cōmemorāda superest, ac adhærēs eo quod oculū continet, & uicinis partibus cōmittit, dicē, alba à colore quē possedit etiā nuncupata. Hæc mēbrana anteriori tantū oculi sedi obducitur, quemadmodū & ipsæ palpebre, si modò cui id uisum sit, his quoque partibus adijci possunt. Fuit itaque hæc oculi partū series: humor crystallinus: tunica cepis pellicule tenuissime modò pellucida, anterioris crystallini humoris sedi obnata: humor uitreus in posteriori oculi sede tantū positus: tunica in quā uisoriū nerui substantia resoluit, ac posteriore humoris uitrei sedi tantū amplectit: tunica uuea, à tenui cerebri mēbrana principiū ducēs: tunica seu orbis aranæ telæ modò tenuis & nigricans, & interstitiū uitrei humoris ab aqueo: tunica dura, quæ in anteriori oculi sede cornu modo pellucida reddit: aqueus humor: septem oculum mouētes musculi: tunica adhærēs, seu alba, anteriori tantū oculi sedi obnata: palpebræ, & demū uenæ ac arteriæ. Cæterū si quis modò oculi cōstructionē ab extimis ad intima aggredi uelit, iam promptissimum est retrograda serie illū eas persequi: aut si uolet separatim humores, & dein tunicas cōmemorare, nihil prohibet. Ego uerò nunc ea oculū enarratione persecutus sum, quā in scholis uti soleo, primū oculi cōstructionē explicans, & in charta maiusculā effigie ita sensim delineans, atque in prima huic Capitij preposita figura oculū exprimere conatus sum. dein post enarrationē ita sectionē obiens, quæadmodū suo loco in ultimo huius libri capite subiiciā. Verū ut oculi fabricā adeo studiose soleo cōmonstrare, ut spectantiū nemo in ipsa quicquid desideraret: ita in ipsius partū usu explicādo hic prorsus obmutesco, quod mihi ipsi de primario uisus instrumento nō latis faciā, atque hac in parte quod sanū undique sit, à me non adferri posse, mihi persuasum

li deam.

Humor uitreus.

Figura humoris vitrei.

Adhærēs albae oculi tunicae.

Humor vitreus.

Oculi partū usus.